

SARS e kgothaditswe ke dipheho tsa tsela e ntjha

Tshwane, 9 Pudukwana 2021 – Khomishenara wa Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS), Mong. Edward Kieswetter, o boleletse Palamente kajeno hore SARS e kgothaditswe ke tswelopele e ka lakannwang e mabapi le ho aha botjha setheo sena ho ba sa sekwalelwale (SMART).

SARS e bokelletse tjelele e fetang R1.55 trillion pele ho ditloso, mme sena ke pokello ya lekgetho la tjelele e kana ka R1.25 trillion ka mora ditloso mme sena ke R38 billion ho feta ka moo ho neng ho akantswe ka teng pejana. Dipusetso tse lefilweng ke R300.6 billion, mme sena ke tjelele e kana ka R20 billion ho feta ya 2019/20.

“Maiteko a rona a ikgethang a boikobelo a ho fokisa le ho thibela ho se ikobele tefo ya lekgetho a bile le ditholwana tsa tjelele e kana ka R172 billion, mme sena se bontsha hore ho sa na le sebaka sa ho ntlafatsa maemo a boikobelo ho phatlalla le mefuta yohle ya makgetho,” o tlatsitse jwalo. Sena se tshehetsa maikemisetso a mawala a SARS a ho etsa hore dintho di be theko e hodimo bakeng sa bao ba sa ikobeleng tefo ya lekgetho ka boomo.

Hodima moo, R38.9 billion e abetswe mehato ya ho imolla tse mabapi le Covid-19 mmoho le tse mabapi le ho bebofatsa tsa kgwebisano tsa boleng ba R2.6 trillion ho latela thomo ya SARS.

O tobokeditse hore boikobelo ba lekgetho bo tlasa kgatello, mme ho na le boikobelo ba 62.61%, papisong le ba ngwahola ba 65.05%. Nonyomaikutlo e mabapi le tshepo ya setjhaba e supa hore batho ba ananela boitshwaro bo botle ho tsa lekgetho empa sena ha se so bontshe kgolo e kaalo ha ho tluwa ho tsa boikobelo.

O boletse hore motheo wa lekgetho o ntse o eketseha mme ke balefalekgetho ba 1.6 million ba seng ba tlatseditse rejistareng ya tsa lekgetho ya SARS mme sena se bakile hore ho be le pokello ya tlatsitso ya R4.6 billion ka mora dikgulo selemong sena sa tekolo.

“Maikemisetso a rona a mawala a ho nolofaletsa balefalekgetho dintho hore ba tle ba tsebe ho ikobela a boetse a beha ditholwana tse babatshenag: 86.3% ya dipuisano le SARS di etsahala ka tshebediso ya dikanale tsa rona tsa dijithale tse kang eFiling le MobiApp”.

Khomishenara o lemositse hore le ha ho le jwalo, ditlamorao tse atileng tsa bobudu le manyofonyofo ha di thuse ho tisa boitshwaro bo botle ba tefo ya lekgetho setjhabeng.

“Hodima moo, 83.2% ya balefalekgetho ba tlwaelo (balefalekgetho ba 3.4 million) ba fumane dihlahlobo tse seng di hlahlobilwe ho latela lesedi la mekga ya boraro le teng ho SARS. Se neng se lokela ho etswa ke balefalekgetho bohle ke ho tobetsa ho ananela kapa ho lokisa feela.

“Ho sebetsa ha dikanale tsena ho boela ho pakahatswa ke ntlha ya hore tjelele e kana ka R1.55 trillion e bokelletse ka tshebediso ya eFiling.”

Khomishenara ya SARS o boletse hore ka lehlakoreng la tsa Bolaodi ba Meedi lenaneo le bitswang *Accredited Economic Operator* (AEO) le file bakgathatema ba 132 maemo a ho ba Bahwebi ba Kgethehileng.

“Ho kena dipakeng ka basebetsi ba rona ditabeng tse mabapi le Bahwebi ba Kgethehileng ho bile tlase ka 22% nakong ena; ke ditsebahatso tse 5.6 million tsa Bolaodi ba Meedi tse ileng tsa sebetswa ka tlase ho disekonto tse 10 mme sena ke palo ya ditsebahatso tsa 95%; ha dinako tsa bohlahlobi di ile tsa fokotseha ho tloha dihoreng tse 109 ho isa ho tse 44. Dikgapo tsa Bolaodi ba Meedi di bile tjhelete e kana ka R2.7 billion.”

Maiteko a bophethahatsi ba molao a SARS le ona a bile le dipheho tse ntle lepatlelong lena le thata le tletseng diphephetso. Maiteko ana a ile a boela a fumana tjhelete e kana ka R147 million ho tswa boqhekanyetsing ba *PPE* mme ho bile le dikahlolelo tsa batho ba fumanweng molato tsa 96% ka lebaka la tshebedisano le NPA. Mokgatlo o boela o sebetsa hantle le ditheo tse ding tsa bophethahatsi ba molao mmoho le ditheo tse ding tsa mmuso.

Karolo e sa tswa kgakolwa ya Batho ka Bomong ba Ruileng Haholo e se e ngotse mangolo a 1400 a tobileng batho bana ka bonnotshi ba bona mme ba 275 ba se ba lekotswe botjha. Ka mokgwa o tshwanang, SARS e fokisitse hore ho na le balefalekgetho ba 26 000 ba sa ngodiswang empa ba na le diketsahalo tsa ikonomi tsa tjhelete e fetang R1m.

Ho ne ho tsepamisitswe maikutlo hodima maemo a boikobelo a dikarolo tse fapaneng, tse kang Beng ba Mesebetsi; *SMME*; Dikgwebo tse Kgolo le tsa Matjhaba le Batho ka Bomong ba Ruileng Haholo. Hodima moo, maemo a boikobelo a dihlahiswa tsa lekgetho tse kang *PAYE*, *CIT* e ntse le hlobaboroko mme SARS e qadile ka mananeo a tsepameng a ho tobana le boemo bona.

Khomishenara o itse “hore e tle e tsebe ho tla ka ditholwana tse phethahetseng tsa lenaneo la yona ho sa natswe ditshita tsa ditjhelete, SARS e tsetela 3% ya mehlodi ya yona e tekanyetsong hodima lenaneo la ho etsa setheo hore e be sa sekwalekwale hore se tle se tsebe ho dula se itlhomme ka pele lepatlelong lena le fetohang ka potlako la tsa theknoloji”.

Ha a phethela o lebisitse teboho ya hae e tswang botebong ba pelo ya hae ho basebetsi ba SARS ka tshehetso ya bona ho phethahatsweng ha thomo ya mokgatlo. Hona moo, o bile a kopa tshwarelo ho balefalekgetho bao ka mohlomong ba sitilweng ke ho etsa ditransekshene le mokgatlo ka lebaka la diphephetso tsa mokgwatshebetso.

Ho fumana lesedi le fetang lena, ikopanye le SarsMedia@sars.gov.za